

PERSBERICHT

20 DECEMBER 2019

Verslag aan het federale parlement

Inzetbaarheid van de Luchtcomponent bij Defensie

In zijn verslag aan het federale parlement onderzoekt het Rekenhof in welke mate de Luchtcomponent van Defensie zijn doelstellingen of “ambitieniveau” bereikt. Dit ambitieniveau wordt uitgedrukt in termen van paraatheid (“readiness”, o.a. via training en onderhoud) en inzet van toestellen en piloten tijdens operaties (“deployment of capabilities”). Ondanks de ongunstig ingeschatte evolutie van de veiligheidsomgeving op wereldvlak werd het ambitieniveau van de Luchtcomponent de voorbije jaren herhaaldelijk afgezwakt met het oog op een meer realistische afstemming ervan op de beschikbare middelen. Op het vlak van de paraatstelling blijkt de Luchtcomponent zeer performant wat betreft het gemiddeld aantal vliegreuren per toestel. Ook worden de beschikbare vliegreuren efficiënt aangewend. Daarnaast maakte de Luchtcomponent tot nu toe haar inzetbaarheid waar wanneer een deelname aan buitenlandse operaties werd gevraagd. De volgehouden inzet van de voorbije jaren had echter een negatieve impact op de allround getraindheid van de piloten, de beschikbaarheid van de verouderende toestellen en de opwerking van nieuwe toestellen.

De Luchtcomponent van Defensie zet geregeld meerdere wapensystemen in voor buitenlandse missies, meestal in multilateraal verband. Deze missies, evenals de overige opdrachten van Defensie, vragen een grote operationele paraatheid. De doelstellingen of het “ambitieniveau” van de Luchtcomponent worden grotendeels bepaald door afspraken binnen de NAVO. De Strategische Visie voor Defensie, die een ambitieniveau op langere termijn (2030) bevat, is daarop afgestemd.

Het Rekenhof stelde vast dat het ambitieniveau van de Luchtcomponent de voorbije jaren herhaaldelijk werd afgezwakt om rekening te houden met de beschikbare middelen voor personeel, werking en investeringen.

Het onderzocht de paraatstelling van drie wapensystemen: de C-130 (transportcapaciteit), de F-16 (gevechtscapaciteit) en de NH90 (helikoptercapaciteit). Daaruit blijkt dat de Luchtcomponent zeer performant is wat betreft het gemiddeld aantal vliegreuren per toestel en dat de beschikbare vliegreuren efficiënt worden aangewend.

Voor de C-130 en de F-16 ligt het grootste risico voor het handhaven van het ambitieniveau in een lagere beschikbaarheid van de verouderende toestellen en het op peil blijven van het aantal vliegreuren. In het bijzonder bij de F-16 is het aantal vliegreuren bepalend voor het aantal piloten dat kan worden getraind. Gezien het grote aantal vliegreuren per toestel dat wordt

gepresteerd, lijkt de marge beperkt om met de huidige vloot het aantal piloten en dus ook het ambitieniveau te verhogen.

Het Rekenhof kon eveneens vaststellen dat de beschikbaarheid van de nieuwe NH90-helikopters tot dusver lager uitvalt dan verwacht. Dit heeft een negatieve invloed op de getraindheid van de piloten. De paraatstelling wordt eveneens bemoeilijkt door de toewijzing van de toestellen aan drie verschillende ambitieniveaus (land, marine en zoek- en reddingsacties). Het hoge ambitieniveau voor de eerder beperkte vloot zorgt ervoor dat het uitvallen van één toestel of piloot meteen een zeer grote impact heeft.

Tot nog toe maakte de Luchtcomponent haar inzetbaarheid waar wanneer aan Defensie deelname aan buitenlandse operaties werd gevraagd.

De drie onderzochte wapensystemen C-130, F-16 en NH90 waren de voorbije jaren betrokken bij operaties. Een volgehouden inzet heeft echter gevolgen voor de paraatstelling. Het Rekenhof kon vaststellen dat de recente operaties vanuit Jordanië (F-16) en in Mali (NH90) een negatieve impact hadden op de operationaliteit en het toekomstige voorzettingsvermogen. Zo leidde de ononderbroken inzet van de F-16's gedurende de voorbije tien jaar, nochtans in lijn met het ambitieniveau, tot een regeneratiejaar (d.i. een jaar met extra training en weinig inzet) in 2018.

Het Rekenhof onderzocht ook of het middelenbeheer van Defensie is afgestemd op het bereiken van het ambitieniveau. Het stelde vast dat de paraatstelling centraal staat binnen de hele organisatie en dat de verantwoordelijkheden van alle betrokkenen duidelijk zijn. Defensie wijst de middelen prioritair toe aan de werking van de wapensystemen. De inzet (operaties) krijgt hierbij voorrang op de paraatstelling, waarbij wordt getracht de directe impact op de getraindheid van de piloten, en dus op de paraatstelling, zoveel mogelijk te beperken. Defensie garandeert een voldoende budgettaire dekking van de inzet door herverdelingen tussen begrotingsprogramma's, ten voordele van de inzet. Om inzicht te krijgen in de kosten voor de paraatstelling maakt Defensie 'analytische beelden' op (bv. per capaciteit of organisatie-eenheid).

Wat betreft de inzet stelt Defensie gedetailleerde kostenramingen op voor elke individuele operatie, volgens een vaste maar niet gedocumenteerde werkwijze, waarvoor de knowhow bovendien onvoldoende is gedeeld binnen de organisatie. De reële kost van een operatie kan uiteindelijk sterk afwijken van de initiële raming, zelfs binnen eenzelfde operatie over meerdere jaren. Een volledige afrekening van de reële kost van een operatie wordt zelden gemaakt en wordt evenmin publiek gemaakt.

Het Rekenhof formuleerde in zijn verslag een aantal aanbevelingen, o.a. met het oog op een hogere transparantie, een betere rapportering en documentering van de kostenramingen.

De minister antwoordde dat hij het opnemen van het ambitieniveau in de verantwoording bij de algemene uitgavenbegroting en het maken van een volledige kostenafrekening na afloop van elke individuele operatie niet haalbaar acht.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Inzetbaarheid van de Luchtcomponent bij Defensie* werd aan het federale parlement bezorgd. Het is samen met de samenvatting en dit persbericht terug te vinden op de website van het Rekenhof (www.rekenhof.be).